ምዕራፍ አራት

የአገባብ እና የአቋቋም ሥርዓት

በቅድስት ቤተክርስቲያን

ምዕመናንና ምዕመናት ወደ ቅድስት ቤተ ክርስቲያን ለመግባት ሲያስቡ እንደ ተመቻቻውና እንደቀረባቸው በፈቀዳቸው በር ገብተው በተመቻቸው ቦታ መቆም አግባብ አይደለም::

በእንዲህ ዓይነት ሁኔታ ገብቶ መቆምም ሆነ ተቀምጦ ሥርዓተ ፀሎትን ማድረስ፥ መፈፀም ሥርዓት አይደለም ምክንያቱም የአገባብም ሆነ የአቋቋም ሥርዓት በሥርዓተ ቤተ ክርስቲያን ተወስኗልና:: ስለሆነም:-

በሥርዓተ ቅዳሴው ለመሳተፍ ወደ ቤተክርስቲያን ውስጥ የሚገቡትን ምዕመናንና ምዕመናት በተወሰነላቸው ቦታ እንዲቆሙ ዲያቆናት፣ ንፍቀ ዲያቆናትና አናጉንስጢሳውያን ወይም ለመስተንግዶ የተሰለፉ አስተናጋጆች ሥርዓቱን በማወቅ የአቋቋማቸውን ሥርዓት ሁሉም እንዲገባው በየማዕረጉ መስተናበር ይገባቸዋል:: ፍት.ነገ.አን. 13

ይህ የአገባባችንና የአቋቋማችን ሥርዓት ከሕንፃ ቤተክርስቲያንን የአሠራር ንድፍ ጋር ግንኙነት ስላለው የሕንፃ ቤተክርስቲያን የአሠራር ንድፍ በመጠኑ እንመልከት:: እንደሚታወቀው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን 3ት ዓይነት <u>የሕንፃ ቤተ ክርስቲያን የአሰራር ንድፍ አላት</u>:- እነዚህም;

1ኛ ምኩራብ ቅርጽ/ሰቀላሞላላ ቅረጽ/

2ኛ ዙሪያ ክብ ቤተክርስቲያን /ቤተ ንጉስ/ቅረጽ

3ኛ የቀሻ የቤተክርስቲያን ቅርጽ ናቸው

1.1 <u>የምኩራብ ቤተክርስቲያን</u> ቅርጽ ከሰሎሞን ቤተመቅደስ የተወሰደ ንድፍ ሲሆን አራት ማዕዘንነት ያለው የመስቀል ቅርጽ ነው:: እንደ መንበረ ጸባኦት ቅድስት ስላሴ እንደ ደብረ ሊባኖስ ቅዱስ ተክለሃይማኖት ገዳም ቤተክረስቲያን እንደ ቦሌ ደብረ ሣሌም መድኃ ኔዓለም ካቴድራል ያሉት አብያተ ክርስቲያናት ለአብነት ይጠቀሳሉ::

የእንደዚህ ዓይነት አብያተ ክርስቲያናት መቅደስ፣ ቅድስትና ቅኔ ማኅሌት በግንብና /በግድግዳ/ የተከፈለ ሳይሆን በመጋረጃ እና በአዕማድ /በምሰሶዎች/ የተከፈለ ነው:: የመግቢያ በሩም በቁጥር የተወሰነ አይደለም::

2.1 <u>የቤተ ንጉሥ /የክብ/ ቤተክርስቲያን</u>:- ቅኔ ማኅሌት፣ ቅድስት መቅደስ በግድግዳ የተከፈላ ነው::

ከወደ ውጭ መግቢያ በሮቹ 3 ናቸው

- መቅደሱ በአራቱም ማዕዘን 4 በሮች ይኖሩታል::
- ባለ አንድ ጉልላት ነው::

3.1 <u>ዋሻ ቤተክርስቲያን፡-</u>
ቅኔ ማኅሌቱ ተቅድስቱ መቅደሱ በመጋረጃ የተከፈሉ ናቸው:: የቤተክርስቲያን መግቢያ በሩም አንድ ነው::

አብያተ ክርስቲያናቱ በእንዲህ ዓይነት የሚሠሩበት ምክንያት

የሰቀላ አብያተ ክረስቲያናት አራት ማዕዘናት ያላቸው መሆኑ ምሳሌው

1ኛ ክብርት ወንጌል 4ወገል ሆና በአራቱ ወንጌላዉያን የመጻፏ ምሳሌ ነው::

2ኛ አራቱ ወንጌላውያን ባስተማሯቸው መዕመናን ጌታ በሬድኤት ያድርባቸዋልና የማደሩ ምሣሌ

3ኛ ቅዱሳን ሐዋርያትም ወንጌልን በአራቱም ማዕዘን ዓለም የማስተማራቸው ምሣሌ ነው::

* የክብ ቅረጽነት ያላቸው አበያተ ክርስቲያናት ደግሞ ቅዱሳን ሐዋርያት ይህችን የክብ ቅርጽነት ያላት ዓለማችንን ደከመን ሰለቸን ሳይሉ ረሃቡንና ጥሙን ታገሰው ዞረው ማስተማራቸውን ያመለክታል::

3ኛ የዋሻ አብያተ ክረስቲያናት ደግሞ በዘመነ ሰማዕታት የነበረውን የክርስቲያኖች የግበበ መድር(የዋሻ ውስጥ) የክርስትና ሕይወታቸውንና ሥርዓተ አምልኮአቸዉን ያመለክተናል::

ወደ ቤተክርስቲያን ውስጥ መግቢያ በሮች

የቤተክርስቲያን መግቢያ በሮች እንደ አብያተ ክርስቲያናቱ የአሰራር ንድፍ ሊለያዩ ይችላሉ::

1. <u>የክብ አብያተ ክርስቲያናት</u> ሦስት መግቢያ በሮች ብቻ ያሏቸው ናቸው እነዚህም፡-

* በምስራቅ ያለው የካህናት ብቻ መግቢያ ነው::
* በሰሜን ያለው የወንዶች ብቻ መግቢያ ነው::
* በደቡብ ያው የሴቶች ብቻ መግቢያ ነው::

2. <u>የሰቀላ ቅርፅ ንድፍ</u> አብያተ ክርስቲያናት በሮቻቸው የተወሰኑ አይደሉም በአራቱም ማዕዘን የመግቢያ በሮች ሊኖራቸው ይችላሉ:: ከክብ አብያተ ክርስቲያናት መግቢያ በሮች የሚለዩበት በምዕራብ በኩል ከመካከል ያለው ሰፊና ትልቅ በር በክብር በዓላትና በዓበይት በዓላት የሰው ብዛት ባለበት በዕለተ ሰንበት ወንዶችም ሴቶችም በየተራ ሆነው በአንድነት የሚገቡበት የሚወጡበት በመሆኑ ነው::

3. <u>የዋሻ አብያተ ክርስቲያናት</u> ግን መግቢያም ሆነ መውጫ አንድ በር ስለሚኖራቸው በዚህ በር ሁሉቱም ፆታ ምዕመናን በአንድነት በተራ ሆነው ይገቡበታል ይወጡበታል:: ይኸውም መግስተ ሰማያትም ሁለቱም ፆታ ምዕመናን አንድ ሆነው የመወረሳቸው ምሳሌ ነው::

ከመቅደስ ሰሎሞን የተወረሰ የሰቀላ ቤተክርስቲያን ሥዕላዊ መግለጫ

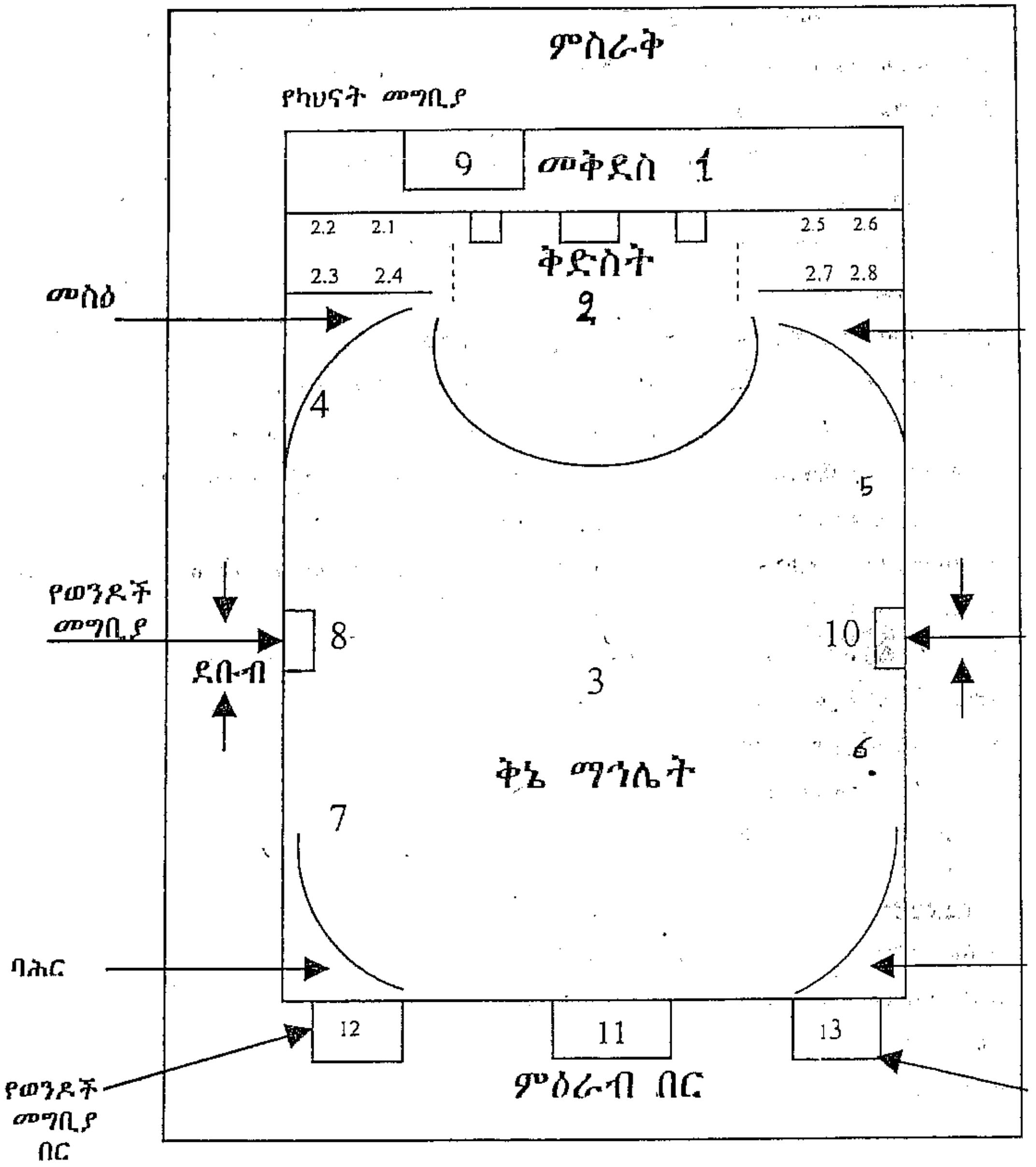

የሥዕል 1 መብራሪያ

1. የታቦቱ ሕጉ መንበረ ክብር ያለበት እንዲሁም ቅዱስ ፓትሪያሪኩና ብፁዓን ሊቃነ ጳጳሳት የሚያስቀድሱበት ሲሆን በዕለቱ የተሰየሙ ሉዕካን ካሕናት መንበሩን ከበው አገልግሎታቸውን ያከናውኑበታል::

2. ድርገት የሚወርድበት / ቀዳሲያን ሥጋው ደሙን የሚያቀርቡበት /

ሀ. ቀራቢዎች በየማዕረጋቸው ሥጋወደሙ የሚቀበሉበት

ሰ. በዕለቱ ተክሊል የተደረገላቸው ሙሽሮች ቆመው አስቀድሰው የሚቆሩብበት

ሐ. መምህራነወንጌል ቆመው የእግዚአብሔርን ቃል የሚያስተምሩበት

2.1 በዕለቱ ያልተሰየሙ ቆሞሳት፣ ቀሳውስት ዲያቆናት ቆመው ያስቀዱስበታል።

2.2 ደናግል መነኮሳት ቆመው ያስቀዱሰበታል።

2.3 ለሥጋው ወደሙ ለደጀ ሰላሙ የበቁ አረጋዊናን በዕለቱ ባይቆርቡም ቆመው ያስቀዱሱበታል።

2.4 በዕለቱ ሥጋው ደሙ የሚቀበሉ ወንዶች ምዕመናን ቆመው ያስቀድሱበታል።

2.5 ደናግል መነኮሳይያት ቆመው ያስቀድሱበታል።

2.6 የቀሳውስትና የዲያቆናት ሚስቶች ቆመው ያስቀድሱበታል።

2.7 ለሥጋወደሙ ለደጀሰላሙ የበቁ እናቶች ቆመው ያስቀድሱበታል።

2.8 በዕለቱ ሥጋወደሙ የሚቀበሉ እናቶችና እኅቶች ቆመው ያስቀድሱበታል።

3. ሊቃውንተ ቤተክርስቲያን ስብሐተ እግዚአብሔር ያደርሱበታል፤ ቆመው ያስቀድሱበታል።
ንፍቀ ዲያቆናትና አናጉንስጢሳውያን ቆመው ያስቀድሱበታል

4. ቀሳውስትና ዲያቆናት የመዓልናት የሌሊት ሰዓታት፣ኪዳንና ጸሎተ ፍትሐት ይደርሱበታል።

4 እና 7 የወንዶች መቆሚያና ማስቀደሻ

5 እና 6 የሴቶች መቆሚያና ማስቀደሻ

9የካህናት ብቻ መግቢያ

8.12 የወንዶች ብቻ መግቢያ

11 የጋራ መግልረያ በር

10 እና 13 የሴቶች ብቻ መግቢያ በር

<u>የአቅጣጫ መግለጫ</u>

መስዕ፡ ሰሜናዊ ምሥራቅ ወይም ምሥራቃዊ ሰሜን

ሊብ፡ ደቡባዊ ምሥራቅ ወይም ምሥራቃዊ ደቡብ

አዜብ፡ ምዕራባዊ ደቡብ ወይም በደቡባዊ ምዕራብ

ባሕር፡ ሰሜናዊ ምዕራብ ወይም ምዕራባዊ ደቡብ

የክብ ቤተ ክርስቲያን ንድፍ ስዕላዊ መግለጫ

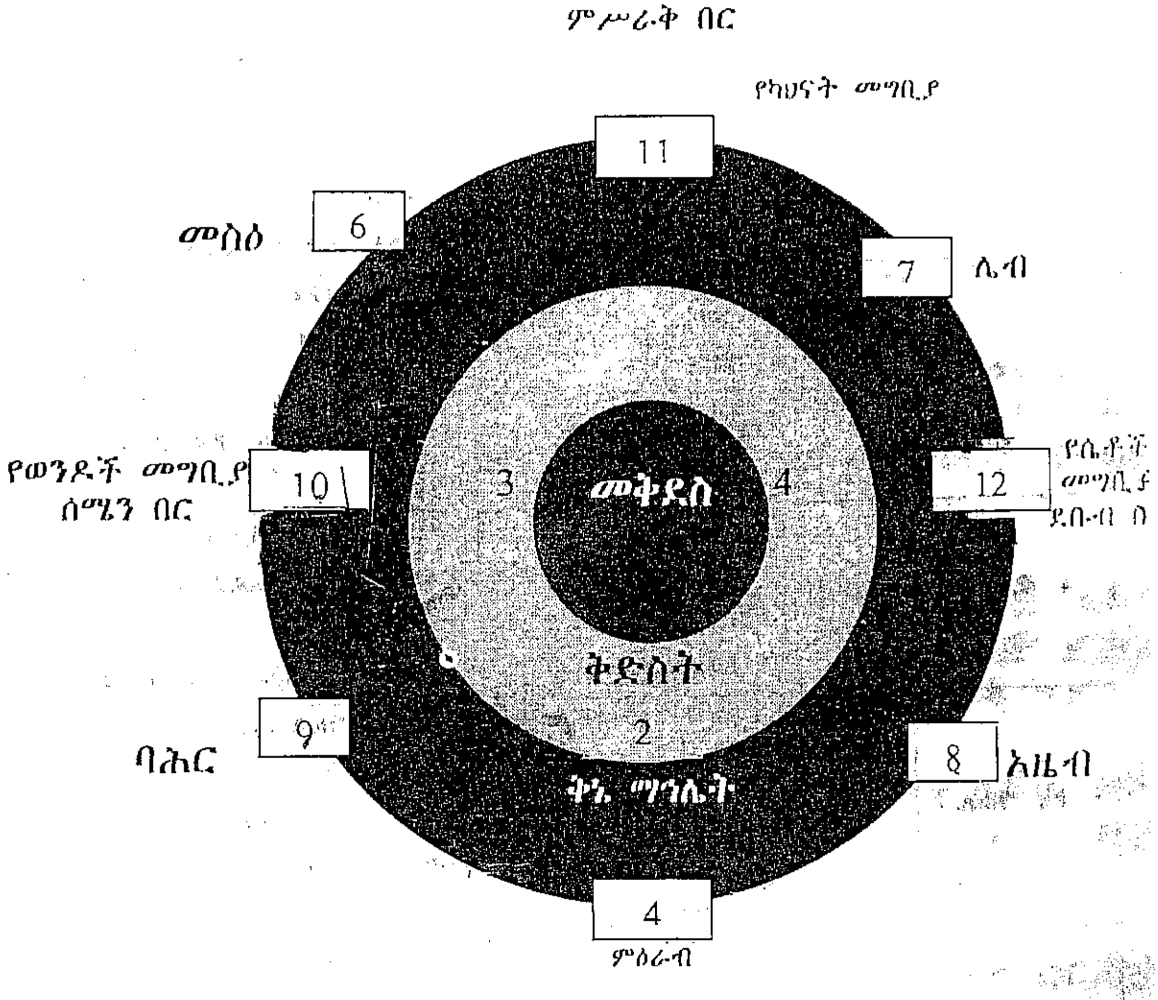

ስዕል 2

1. ቅድስት የታቦተ ሕጉ መንበር ክብር ያለበት

ሀ. የክህነት ማዕረግ ያላቸው ካህናት ብቻ የሚገቡበት

ለ. ከቅዱስ ፖትርያርኩ እና ብፁአን አባቶች ሊቀ ጳጳሳት ቆመው ያስቀድሱበታል።

ሐ. ልቡካን /ቀዳሲያን/ መንበረ ክብሩን ዙሪያውን ከበው ጸሎተ ቁርባን ያደርሱበታል/ ይቀድሱበታል።/

የስዕል 2 መግለጫ

በታ	አቅጣጫ	ቋሚዎች	የአገልግሎት ዘርፍ
2. ቅድስት	ምዕራብ	ቆሞሳት ቀሳውስት ዲያቆናት ልቡካን ቀዳሲያን መምህራን ወንጌል ለሙሽሮች	ቆመው ያስቀድሱበታል ይጸልዩበታል ሥጋወደሙ ያቀብሉብታል የእግዚአብሔርን ቃል ያስሙበታል ሥርዓተ ተክሊል ይፈጸምበታል
3. ቅድስት	ሰሜን	ደናግል መነኮሳት የሚቆርቡ ወንዶች ምዕመናን	ቆመው ያስቀድሱበታል፣ ይቆርቡበታል፣ ይጸልዩበታል፣ ይሰግዱበታል ቆመው አስቀድሰው ይቆርቡበታል
4. ቅድስት	ደቡብ	ደናግል መነኮሳይያት የቀሳውስትና የዲያቆናት ሚስቶች የሚቆርቡ ሴቶች	ቆመው ያስቀድሱበታል፣ ይቆርቡበታል፣ ይጸልዩበታል፣ ይሰግዱበታል። ቆመው አስቀድሰው ይቆርቡበታል
5. ቅኔ ማሕሌት	ምዕራብ	ለቃውንተ ቤተክርስቲያን መዘምራን ንፍቀ ዲያቆን አናጉንስጢሳውያን	ስብሐተ እግዚአብሔር ያደርሱበታል ዳዊት ይደግሙበታል ቆመው ያስቀድሱበታል ቆመው ለተልዕኮ የሚሰለፉበት
6. ቅኔ ማሕሌት	ሰሜን ምሥራቅ	ቀሳውስትና ዲያቆናት ንዑሳን ክርስቲያን በንስሐ ውስጥ ያሉ ምዕመናን	የመዓልትና የሌሊት ሰዓታት፣ የጠዋት ኪዳን፣ ጸሎተ ፍትሐት ያደርሱበታል፣ ጸሎ እስኪባል ቆመው ያስቀድሱበታል በጥንተ ቤተክርስቲያን ሥርዓተ ጥምቀት ያከናውኑበት ነበር ቆመው ያስቀድሱበታል፣ ይጸልዩበታል፣ ይሰግዱበታል